

beschouwingen over de objectiviteitsverplichting bij de brt

cas goossens

KORT HISTORISCH OVERZICHT VAN DE ONTWIKKELING VAN DE OBJECTIVITEITSVERPLICHTING IN ONS LAND

De zorg om de objectiviteit in de berichtgeving van de omroep dateert in België van 1926. Toen ging het eerste echte journaal van Radio Belgique, een privé-initiatief dat gegroeid was in kringen van de firma SBR, in de ether. Van dan af zouden nieuwsuitzendingen moeten worden samengesteld, gebaseerd op zakelijkheid, beperkt tot het essentiële, gecontroleerd op hun juistheid en geredigeerd in neutrale vorm.

Deze principes hebben het richtsnoer gevormd voor de wettelijke informatievoorzieningen van het N.I.R. (1), het Nationaal Instituut voor Radio-Omroep, dat in 1930 als een openbare dienst georganiseerd werd naar het model van de BBC. (2)

De wet van 18.6.1930 bepaalde dat "de inlichtingen en mededelingen van het Instituut geschieden in een geest van volstrekte onpartijdigheid".

In de richtlijnen van die eerste omroeptijd vallen al dadelijk een paar kernbegrippen op waarover later nog veel te doen zou zijn: "zakelijkheid", "neutrale vorm" en "volstrekte onpartijdigheid" zijn principes waarvan de toepassing vaak aanleiding heeft gegeven tot heftige discussies.

Overigens had het N.I.R. nogal wat last van een gebrek aan autonomie t.o.v. de overheid.

Voorals de periode 1945-1960 kan worden gekarakteriseerd als een regime van absoluut staatsmonopolie en overheidsensuur, waartegen de wet van 18 mei 1960 gereageerd heeft door opnieuw en onverkort de onpartijdigheid van de berichtgeving als een noodzaak voorop te stellen.

De wet legde de verplichting op "de nieuwsuitzendingen in een geest van strenge objectiviteit en *zonder enige voorafgaande censuur van de regering te houden*".

De term objectiviteit werd niet nader gedefiniëerd, en vooral in de periode 1970-1980 is daaromtrent heftig gedebatteerd. In veranderingsgezinde en maatschappijkritische kringen heette het dat objectiviteit behoudend en maatschappijbevestigend werkte. De zogenoemd kritische school betwijfelde het bestaansrecht van de objectiviteit, die overigens als een onmogelijk te bereiken doelstelling werd afgeschilderd.

Ook over het toepassingsgebied van de wet bestond onenigheid. Waar de enen "nieuwsuitzendingen" interpreteerden in de strikte betekenis van het woord, meenden anderen dat alle informatieve programma's door de objectiviteitsregel gebonden dienden te zijn.

Het decreet van 28.12.1979 bracht op dat stuk duidelijkheid. Het zegde: "Ook voor mededelingen en programma's met een algemeen informatief karakter is eenzelfde geest van objectiviteit vereist en geldt hetzelfde verbod van enige voorafgaande censuur vanwege de regering".

Intussen had de Raad van Beheer van de BRT in 1965 ter aanvulling en vooral ter verduidelijking van de voorgehouden objectiviteit voor de omroepjournalisten, een reglementaire specificering laten opstellen, vervat in "Voorschriften, gebruiken en aanbevelingen" die bij de informatieverstrekking in acht moeten worden genomen. Deze richtlijnen werden in de loop der jaren geregeld aangevuld en bijgewerkt.

VOORWAARDEN EN GARANTIES VOOR HET OBJECTIVITEITSGEHALTE

Absolute objectiviteit is natuurlijk nooit te bereiken, zelfs niet in het meest eenvoudige feitenrelaas. Dat neemt niet weg dat de openbare omroep altijd heeft getracht de wettelijke verplichtingen zo nauwkeurig mogelijk toe te passen.

Het streven naar objectiviteit wordt in hoofde van de communicator gekenmerkt door eerlijkheid, deskundigheid, afstandelijkheid, onpartijdigheid, zoeken naar evenwicht, naar vrijheid en naar onafhankelijkheid. Wie deze kwaliteiten in zich verenigt, zal geloofwaardig en betrouwbaar overkomen, gezag afdwingen en gerespecteerd worden. Wegens de grote invloed van de voorlichting mag de berichtgeving, zeker in een openbare instelling, alleen worden toevertrouwd aan moreel hoogstaande personen met een diep verantwoordelijkheidsgevoel, die hun taak beschouwen als dienst aan de gemeenschap, en die zoveel respect voor hun publiek opbrengen, dat zij nooit van de emotionaliteit of de argeloosheid van de mensen zullen profiteren om hun eigen visie op te dringen. Zij serveren alleen de elementen waarmee anderen hun opinie kunnen vormen. Zij kleuren deze elementen zo weinig mogelijk met hun eigen reflecties. Dat is de ware zin van hun dienst aan de gemeenschap. Zulke communicatoren dulden geen manipulatie en zijn een garantie tegen elke totalitaire verzoeking.

Wat is er nodig om bij de BRT een zo groot mogelijke objectiviteit van de berichtgeving te bevorderen?

Om te beginnen voldoende journalistiek personeel van degelijke kwaliteit. Daarvoor moeten de selectienormen streng worden gehouden. (In Nederland is destijds uitdrukkelijk gesteld dat zwaardere diploma's het risico helpen verminderen dat maar half gevormde of mislukte kandidaten hun persoonlijke frustraties en hun rancunes tegen de maatschappij in het nieuws komen projecteren.)

Tegelijk dient naast de inbreng van het dynamisme der jongeren ook naar oudere, meer ervaren en evenwichtige journalisten te worden gezocht.

Er moet alleszins ruimte worden gelaten voor een recrutering die een ideologisch evenwicht in de samenstelling van de redacties garandeert. Daarmee wordt beoogd dat geen bepaalde strekking haar visie oplegt en de andere strekking discrimineert.

Dit ideologisch pluralisme is op zichzelf zeer waardevol en werkt ongetwijfeld een meer uitgewogen benadering van de problemen in de hand, als het spel tenminste eerlijk wordt gespeeld.

Het mag evenwel niet op grond van politieke horigheid worden bepaald. Met alle middelen zou de politisering van de omroep bestreden moeten worden. Waarschijnlijk moet daarvoor zelfs een initiatief worden genomen om de cultuurpactwet te wijzigen : de zwakheid van die wet is nl. dat zij voor het bepalen van een ideologische pluriformiteit geen beter criterium dan politieke affilatie weet te vinden.

Overigens dient te worden aangetoond dat politieke erfdiens niet loont : er moet worden bewezen dat bij benoemingen in de BRT professionele kwaliteiten zwaarder doorwegen dan verdiensten voor de partij of de vakbond. Dit is essentieel voor de geloofwaardigheid van de omroep, en voor de uitoefening van het gezag binnen de instelling.

De opleiding van nieuwe journalisten en de geregelde bijscholing van de oudere communicatoren moet door een waakzame hiërarchie optimaal worden gevaloriseerd. De bestaande "Voorschriften, Gebruiken en Aanbevelingen inzake radio- en televisieberichtgeving" van de BRT zijn een zeer goede handleiding, die grondig ingetraind moet worden opdat de noodzakelijk geachte ascese een wezenskenmerk van het journalistiek personeel zou zijn.

Ongetwijfeld moet de BRT specialisten recrutereren voor sectoren die tot nog toe onvoldoende bestreden werden. Maar de eerste opgave van de omroepjournalisten - die zoveel mogelijk all-round moeten wezen - blijft toch bemiddelaars te zijn tussen experts en publiek : correcte vulgarisatoren dus.

Bij het zoeken naar degelijke journalisten botst de BRT echter vaak op de stroefheid van een personeelsbeleid, dat een onderdeel is van een soms immobiliserend ambtenarenstatuut.

Dit gebrek aan soepelheid van een door reglementen geïnhibeerd systeem moet worden doorbroken om de directie meer armslag en tegelijk een grotere verantwoordelijkheid te geven.

Deze directie dient te weten dat zij over het gebruik van haar grotere vrijheid grondige verantwoording zal moeten afleggen tegenover een instantie die duidelijk ziet hoe de deontologie nageleefd moet worden.

En wie is dan de laatste toeziende instantie ? Een Raad van Beheer die uitsluitend bestaat uit personen van een hoog intellectueel en moreel niveau, gerespecteerd om hun bekwaamheid en verdiensten, komende uit alle ideologische richtingen maar bereid tot samenwerken, geen exponenten van politieke partijen of belangengroepen, lieden die alleen het goed van de hele gemeenschap en niet het profijt van één enkel segment van de bevolking op het oog hebben, en die de onafhankelijkheid van het instituut ook tegen de toevallige meerderheid verdedigen, o.m. door de financiële zelfstandigheid van de omroep via gegarandeerde inkomsten veilig te stellen.

Deze ideeën worden in de volgende pagina's verder ontwikkeld.

ONENIGHEID OVER HET BEGRIP "OBJECTIVITEIT"

Moderne verdragen inzake de rechten van de mens garanderen iedere burger de *vrijheid* kennis te nemen van verspreide informatie en meningen. Daarbij mag de vraag worden gesteld of elke burger ook niet het *recht* heeft volledig ingelicht te worden *op een objectieve wijze*, d.w.z. "op een wijze die volgens

menselijke maatstaven met de ware toedracht van de gebeurtenissen, conflicten en opinies overeenstemt" (3).

Dit zou een vanzelfsprekend uitgangspunt moeten zijn voor elke publikatie die het volk wil voorlichten: er kan toch niet worden verwacht dat berichtgeving stoelt op leugen en vervalsing.

Wat redelijkerwijze van elke ernstige voorlichting verwacht mag worden, kan met des te meer reden worden geëist van een instelling waaraan de burgers via de stem van hun vertegenwoordigers in het parlement hun berichtgeving toevertrouwd hebben, een openbare dienst die met ambtenaren werkt en die bovendien tot zeer onlangs nog een (theoretische) monopoliepositie bekleedde, zoals de BRT in Vlaanderen. De objectiviteitsverplichting was zeker ook een corollarium van deze monopoliepositie.

Nochtans bestaat er lang geen eensgezindheid over de inhoud van de objectiviteitsverplichting en over de noodzaak of de mogelijkheid om ze toe te passen. Terwijl de BRT zich officieel altijd bekend heeft tot de klassieke democratische filosofie die gelooft in de objectiverende journalistiek als de grote verworvenheid van de negentiende eeuw, zijn de aanhangers van de "kritische school" het bestaan zelf van de objectiviteit en het bestaansrecht van het streven naar objectiviteit steeds agressiever in twijfel gaan trekken.

De officiële BRT zweert nog bij een theoreticus als Schaafsma, die de overtuiging toegedaan is dat werkelijkheidsfacetten wel degelijk geregistreerd en in de vorm van verbale of audiovisuele boodschappen meegedeeld kunnen worden. Voor een juiste beoordeling van die facetten achten Schaafsma en de BRT een adequate kennis van hun sociaal-geografische, economische, culturele en historische context onontbeerlijk.

Die context mag niet worden vervangen door de maatschappij- of levensvisie van de commentator, want dit zou "verduisterend en misleidend" werken (4). Heel anders oordeelt echter een exponent van de "kritische school", van de "emancipatorische geschiedschrijving" of van de "creatieve journalistiek". In een revelerend commentaar op de monumentale televisiereeks "De Nieuwe Orde" van Maurice De Wilde, nochtans ook een werkstuk van de BRT, heette het destijds: "Het komt niet aan op het objectieve relaas, wel op de objectieve argumenten die een subjectieve kijk doordrukken."

"Objectieve geschiedschrijving" is een loos begrip: weg ermee.

Ten onrechte beschrijft Luc Leysen in Humo de methode van De Wilde als "ik spreek geen oordeel uit, ik vergelijk niets, ik laat gewoon zien hoe het toen zat." Onderzoeksrechter De Wilde suggereerde voortdurend oordelen aan Rechter Publiek: veroordeling van Leopold III, awoertgeroep voor de officieren Verreydt en Tack, begrip voor De Man, waardering voor August De Schrijver, ergernis over Maurits Naessens.

Deze inquisitie siert De Wilde en zijn werk.

Waardevolle geschiedschrijving en boeiende journalistiek moeten het van de geëngageerde aanpak door hun auteur hebben." (5)

Zelden werden de alternatieven zo duidelijk verwoord: tegenover de klassieke democratische filosofie, die vindt dat de sociaal-geografische, economische, culturele en historische context op straffe van "verduistering en misleiding" niet vervangen mag worden door de maatschappij- of levensvisie van de commentator, staat de uitdagende affirmatie van deze kritiek, die van oordeel is dat er

zonder de geëngageerde aanpak door de auteur geen waardevolle geschiedschrijving en geen boeiende journalistiek mogelijk is.

Wat in deze tegenstelling vooral opvalt, is dat de verdedigers van de objectiviteit alleen de zorg om "de ware toedracht" zo dicht mogelijk te benaderen centraal stellen, terwijl de exponenten van de kritische school de nadruk leggen op het engagement waarmee de communicator zijn boodschap brengt, en op de appreciatie waarmee de geëngageerde boodschap ipso facto wordt bedacht: "waardevolle" geschiedschrijving en "boeiende" journalistiek.

De "objectivisten" nemen vrede met het zoeken naar de naakte feitelijkheid, ook als ze droog en saai is en zelfs als ze tegen hun eigen belangen in zou gaan; zij verwerpen de persoonlijke bijkleuring, die door de "subjectivisten" dan weer onontbeerlijk wordt geacht. De "subjectivisten" vinden het essentieel dat de feitelijkheid in het licht van hun eigen waardeschaal geïnterpreteerd en aan hun doelstellingen dienstbaar gemaakt wordt.

Dat is het fundamentele onderscheid.

Dit betekent evenwel niet dat "objectieve journalistiek" geen ruimte zou laten voor "kritische journalistiek", als men het maar eens is over de inhoud van het woord "kritisch". Bij de BRT moet wel een kritische journalistiek mogelijk zijn in de zin van "wetenschappelijke" kritiek, die doorvraagt naar de laatste grond van de dingen en die tracht bloot te leggen wat verhoud is. Iets heel anders - en wat bij de BRT niet mag - is een journalistiek die een persoonlijke maatschappijvisie tot norm van de berichtgeving uitroept en het nieuws op grond daarvan "kritisch" beoordeelt. Het criterium voor goed of kwaad is in dat geval: stemt het gegeven overeen met mijn eigen opvatting? Deze vorm van kritische journalistiek is bij de BRT onaanvaardbaar.

NOODZAAK VAN HET STREVEN NAAR OBJECTIVITEIT

In de tegenstelling tussen de benadering van de "objectivisten" en die van de "subjectivisten" zit evenwel méér gemeenschappelijks dan men op het eerste gezicht vermoedt: geen van beide groepen kan immers om de waarheid heen. Ook de "subjectivisten" moeten zich noodgedwongen op een vorm van objectiviteit beroepen. Zoals zelfs uit het geciteerde artikel over de Nieuwe Orde blijkt, zijn er "objectieve argumenten" nodig om een subjectieve kijk door te drukken. Deze subjectieve kijk zou nl. totaal ongeloofwaardig worden als hij op manifest verkeerde, op dubieuze of op niet objectief controleerbare gegevens gebaseerd was. M. De Wilde heeft derhalve lang moeten zoeken en diep moeten graven, om onbetwistbaar historisch materiaal op te delven en om de onomstootbare juistheid van zijn bewijsstukken aan te tonen. Dat is het werk van elk ernstig historicus, en dat zou eveneens het werk van elk serieus journalist moeten zijn, ook als hij b.v. tot een geëngageerd opinieblad behoort dat een uitgesproken stelling wil poneren en propageren. Geen journalist kan ontslagen worden van de plicht om zijn publiek voor te lichten "op een wijze die volgens menselijke maatstaven met de ware toedracht van de gebeurtenissen, conflicten en opinies overeenstemt", om nog maar eens Rimanques definitie van objectiviteit te citeren. Wie de bedoeling zou hebben op een andere manier te informeren, zondigt tegen de journalistieke deontologie, is een misleider en een leugenaar en bijgevolg ongeschikt voor het beroep. Wie het met de objectieve weergave van

de werkelijkheid, in de geest van Rimanques definitie, niet ernstig neemt, zou uit het gilde verwijderd moeten worden.

Als het streven naar objectiviteit inzake juiste weergave van de feitelijkheden opgegeven wordt, d.w.z. als het zoeken naar "de ware toedracht" niet belangrijk wordt geacht, zaagt de journalistiek de poten onder haar eigen stoel weg. Dit geldt niet minder voor de geëngageerde pers dan voor instellingen van openbaar nut, die zoals de BRT, door de wet tot streven naar objectiviteit verplicht zijn.

In feite zou het dan ook niet relevant mogen zijn de vraag te stellen of openbare diensten, waaraan de burgers de zorg voor hun informatie hebben toevertrouwd, "objectiever" moeten zijn dan opiniebladen. Of anders gezegd: voor zover het om het meedelen van feitelijke gegevens gaat, heeft het eigenlijk geen zin te aanvaarden dat opiniebladen minder objectief hoeven te zijn dan een instelling van openbaar nut.

Het grote onderscheid treedt aan het licht - of zou pas aan het licht mogen treden - van het ogenblik dat het relaas van de feitelijke gegevens ophoudt en de inbreng van de subjectieve reflectie begint. Dan kan de emancipatorische geschiedschrijver zijn boodschap uit de feiten aflezen. Dan kan de geëngageerde journalist gaan opiniëren. Maar dan moet de objectiverende BRT-journalist passen: de drempel van de opiniëring mag hij niet overschrijden.

Een objectief geschiedschrijver en een objectief journalist zullen altijd trachten feitenrelaas en duiding (6) aan de ene kant en opiniëring of subjectieve reflectie aan de andere kant netjes uit elkaar te houden.

Anders doen zij de objectiviteit geweld aan. Kwaliteitsbladen en -omroepen die in de noodzaak van een zo objectief mogelijke berichtgeving geloven, maken er trouwens een punt van eer van hun commentaar duidelijk te scheiden van het feitenrelaas.

Uit eerbied voor hun publiek zullen zij klaar aangeven waar de berichtgeving eindigt en waar de opiniëring begint: zij zullen een ander lettertype gebruiken, of een aparte pagina reserveren of een kenwijsje laten horen om er de aandacht op te vestigen.

Degenen die niet deze bezorgdheid delen, vermengen vaak bewust feitenrelaas en persoonlijke reflectie. Dikwijls gaan zij er daarbij van uit dat absolute objectiviteit toch niet bereikbaar is en dus niet eens nagestreefd dient te worden.

Het is natuurlijk waar dat volledige objectiviteit een ideaal blijft en derhalve nooit helemaal bereikt kan worden. Het is onvermijdelijk zo dat de benadering van feiten gekleurd wordt door de persoonlijke instelling van de auteur.

Niemand slaagt erin - ook niet met de eerlijkste bedoelingen en met de grootste deskundigheid - alle persoonlijke relaties tot feiten en gebeurtenissen volledig uit te schakelen. Maar is dat een voldoende reden om het *streven* naar objectiviteit op te geven?

Wie is volkomen rechtvaardig? Moet een mens, omdat hij toch nooit absoluut rechtvaardig kan zijn, dan maar niet meer proberen rechtvaardig te leven? Wie is volmaakt eerlijk? Moet je, omdat je fataal soms tekortschiet, er dan maar eens en voorgoed mee ophouden te trachten eerlijk te zijn? Wie is helemaal goed? Hoef je niet meer je best te doen om een goed mens te worden, omdat je weet dat je toch nog zult falen?

De wetgever die in 1930 de Belgische omroep als openbare dienst georganiseerd heeft, wist destijds al heel goed dat absolute objectiviteit een onbereikbaar ideaal is. Hij was realistisch genoeg om de omroep geen onmogelijke eisen te stellen. Hij heeft het toenmalige N.I.R. dan ook niet verplicht *foutloos objectief te zijn*, maar wel objectiviteit *na te streven*, beseffende dat het resultaat slechts een benadering van het beoogde doel zou zijn. De opvolger van het N.I.R., de huidige BRT, heeft volgens het decreet van 28 december 1979 nog steeds als opdracht ervoor te zorgen dat alle uitzendingen met informatief karakter "*in een geest van strenge objectiviteit*" worden gemaakt, d.w.z. dat er altijd *geprobeerd* moet worden objectief te zijn, om met vallen en opstaan het publiek voor te lichten "*op een wijze die volgens menselijke maatstaven met de ware toedracht van de gebeurtenissen, conflicten en opinies overeenstemt*". Ook als het ideaal niet wordt bereikt, moet het worden nagestreefd.

Wie het streven naar objectiviteit opgeeft, zet de deur open voor de wildste wilkeur. Wie ondanks grote moeilijkheden toch probeert objectief te zijn, biedt alvast meer garanties om dichterbij de waarheid te komen. (7)

De BRT-journalist die met deze opdracht wordt belast, moet kunnen rekenen op begrip voor het onvermijdelijk menselijk tekort. Maar te zijnen opzichte worden niettemin grote verwachtingen gekoesterd en hoge eisen gesteld.

KENMERKEN VAN DE OBJECTIEVE VOORLICHTING IN HOOFDE VAN DE COMMUNICATOR

Objectiviteit is ooit gedefiniëerd geweest als "*l'honnêteté du journaliste*". Dat is een vlag die maar een stukje van de lading dekt. Natuurlijk moet een journalist "*eerlijk*" naar de waarheid streven. Het zou maar erg zijn als hij dat niet deed, als hij zijn publiek bewust misleiden wou.

Eerlijkheid moet de basis zijn van elke journalistieke benadering. Het is de onontbeerlijke voorwaarde voor elke ernstige voorlichting. Maar ze is op zichzelf onvoldoende om objectiviteit te definiëren. Een goedmenend journalist kan volkomen eerlijk en helemaal te goeder trouw de grootste onzin uitkramen. Met eerlijkheid alleen zal hij de waarheid niet dienen.

Deskundigheid is een onmisbare peiler voor de brug die de objectiviteit over het troebele water van de nieuwsstroom slaat. Hoe deskundiger de journalist is, hoe beter hij zijn onderwerp kent, hoe meer hij vertrouwd is met de sociaal-geografische, economische, culturele en historische context, des te groter is de kans om de ware toedracht van gebeurtenissen, conflicten en opinies te achterhalen. Hoe deskundiger de interviewer, hoe kleiner het risico dat hij met een kluitje in het riet gestuurd wordt. Hoe onderlegder de reporter, hoe ruimer de mogelijkheid om tot de kern van de problemen door te dringen.

Vele zonden tegen de objectiviteit worden vermeden als de journalisten voldoende geschoolde vaklui met een ruime background en een gedegen dossierkennis zijn.

Zij moeten dan ook nog passende *afstandelijkheid* betrachten. Een goed journalist, die objectief wil zijn, moet tegenover zijn onderwerp een zekere distantie kunnen bewaren. Hij moet trachten te "*objectiveren*", d.w.z. dat hij de dingen waarover hij dient te berichten, probeert te beschouwen als "*objecten*" die bui-

ten hem bestaan, los van de persoonlijke subjectieve relatie die hij ermee zou kunnen hebben.

Het doorknippen van deze subjectieve band is wellicht de moeilijkste opgave bij het nastreven van objectiviteit.

Om te beginnen moet de journalist deze afstandelijkheid *willen* betrachten : hij mag zich b.v. bij de selectie van het nieuws niet laten leiden door zijn persoonlijke voorkeur of door de belangen van de politieke of ideologische strekking waartoe hij zou behoren. Tegen zulke aanvechtingen moet hij zich wapenen, in het steeds aanwezige besef dat hij er niet is om *één* segment van de bevolking terwille te zijn, maar om heel de gemeenschap te dienen, hoe verschillend er in de onderscheiden geledingen van het publiek ook gedacht mag worden.

Een BRT-journalist heeft *niet de zending* van een missionaris of de roeping van een ideoloog die de revolutie moet ontketenen. Hij heeft een *taak*, die hem door de gemeenschap toevertrouwd is.

In alle eerlijkheid, gewapend met deskundigheid, en met passende afstandelijkheid, moet de journalist die objectiviteit nastreeft, altijd vertrekken van *onpartijdigheid*: hij kiest (vooraf) geen positie. Onbevooroordeeld moet hij op onderzoek uitgaan en zijn bevindingen meedelen, niet gekleurd met zijn persoonlijke visie.

Als hij deze kwaliteiten in zich verenigt, en als hij over degelijk bronnenmateriaal kan beschikken, zal de journalist een produkt afleveren dat getuigt van *evenwicht*.

Hij zal immers weten dat een medaille twee kanten heeft, en steeds zoeken naar de achterkant van het gelijk.

Hij zal politici van verschillende richtingen op een *gelijkaardige manier* interviewen, en niet de een ter verantwoording roepen, terwijl hij de ander een tribune aanbiedt om ongehinderd zijn ideeën te verkondigen.

Hij moet zich echter ook bewust zijn van de onvolledigheid van zijn berichtgeving en van de daaruit voortvloeiende verstoring van een bepaald evenwicht, waarvan de oorzaak dikwijls buiten zijn bereik ligt.

Hij kan het ook niet helpen dat Vietnam in de jaren 60 en 70 voor journalisten veel toegankelijker was dan Afghanistan in de jaren 80. Maar hij moet er wel rekening mee houden dat mede ten gevolge van de dagelijks op de televisie getoonde gruwelen uit Vietnam, er in de Verenigde Staten, in Europa en elders in de wereld een zwaar anti-Amerikaans klimaat is ontstaan, terwijl een potentieel anti-Sovjetgevoel tijdens de Afghaanse oorlog niet op die manier werd gevoed, precies wegens het ontbreken van op de emoties van de kijkers inwerkende televisiebeelden van gruwelen uit dat land. De *vrijheid van nieuwsgaring* die de communicator voor zich mag opeisen, is een precieus goed dat slechts in een klein aantal landen bestaat, nl. in democratische regimes die maar een kleine minderheid vormen in het geheel van de wereld.

Daaruit moge ook blijken hoe belangrijk de *onafhankelijkheid* van de voorlichting is.

Voor de overheid is de verzoeking groot om de berichtgeving naar haar hand te zetten. Maar niet alleen de overheid staat aan die bekoring bloot : allerhande partijen, pressiegroepen en belangengemeenschappen pogen hun invloed aan te wenden om de media in hun dienst te stellen. De onafhankelijke journalist moet stevig in zijn schoenen staan. Als hij zelf eerlijk naar objectiviteit streeft,

moet hij kunnen rekenen op de steun van chefs die zelf onafhankelijk zijn, en die een instelling beheren waarvan de onafhankelijkheid eveneens gegarandeerd is.

De zelfstandigheid van de omroep, die noodzakelijk is voor de objectiviteit, moet worden waargemaakt met *financiële onafhankelijkheid*. Als de toelage voor de BRT jaarlijks wordt bepaald door een politieke beslissing van mensen die hun ongenoegen over de nieuwdienst kunnen uiten door de kredieten voor de omroep te verminderen, is dat allesbehalve een garantie voor continuïteit en onafhankelijkheid.

Na jarenlang aandringen op het toekennen van een vast percentage van de opbrengst van het wettelijk bepaalde Vlaamse kijk- en luistergeld, heeft de Vlaamse regering zopas een belofte in die zin in haar regeerakkoord opgenomen. Indien deze belofte in 1990 wordt ingelost, en indien het toe te kennen percentage ook voldoende hoog ligt om financieel het hoofd boven water te houden, zal een stap zijn gezet tegen politisering en voor objectiviteit van de omroep. Vele andere - en soms moeilijke - stappen moet de BRT zelf zetten.

P.S. De auteur van dit stuk wil de beladen en omstreden term "objectiviteit" gerust vergeten en andere bewoordingen gebruiken, als het nieuws van de BRT maar beantwoordt aan de kwaliteiten die in dit stuk uiteengezet werden en die samen de componenten vormen van dit omstreden en beladen begrip.

NOTEN

- (1) P. Vandenbussche, "Ontwikkeling, organisatie en werkwijze van de omroep in België", KUL, Com. Wet., pp. 19-20.
- (2) Het Nederlandse voorbeeld, het zeer typische "zuilensysteem", dat in de late jaren 20 in Vlaanderen navolging had gekregen met de KVRO (Katholieke Vlaamse Radio Omroep), de SAROV (Socialistische Arbeiders Radio Omroep Vereniging), de liberale LIBRADO en de Vlaams-nationale VLANARA, werd bewust verlaten.
- (3) Dr. Karel Rimanque, "De vrijheid van Informatie en de Vrijheid van Mening in verband met de uitzendingen van Radio en Televisie", in Rechtskundig Weekblad, 33e jaargang, nr. 34, 3 mei 1970, pp. 1601-1660.
- (4) BRT, Voorschriften, Gebruiken en Aanbevelingen inzake Radio- en Televisieberichtgeving, december 1980, p. 6 bis.
- (5) De Zwijger van 23.6.1982: "Strafschop voor De Wilde".
- (6) Onder duiding wordt de situering van feiten in hun (sociaal-geografische, economische, culturele en historische) context verstaan.
- (7) Edith Cardoen en Louis Dupré, die voor hun essay "Terugkeer naar Innerlijkheid" in 1982 bekroond werden met de jaarlijkse prijs van het dagblad De Standaard, noemen de objectiviteit "de meest revolutionaire ontdekking van het Westen (...), onze eer, grootheid en glorie", waarin de hele mogelijkheid van onze wetenschap ligt.
(De Standaard 2.11.1982, p. 1).